

*Козоріз І. С.,  
асистент кафедри теорії та практики галузевого перекладу  
Херсонського національного технічного університету*

*Нікітенко О. В.,  
студентка  
Херсонського національного технічного університету*

## ІДЮСТИЛЬ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ «ДЖЕЙН ЕЙР»

**Анотація.** У статті розглядається індивідуальний стиль англійської письменниці та романістки XIX ст. Шарлотти Бронте на прикладі її відомого роману «Джейн Ейр». Ідіюстіль (індивідуальний стиль) – це система змістових і формальних лінгвістичних характеристик, властивих творам певного автора, яка робить унікальним утілений в цих творах авторський спосіб мовного вираження. Специфічний ідіюстіль Шарлотти Бронте сформувався завдяки її особистісним якостям та особливому світогляду. На думку письменниці, крім уяви і досвіду, важливу допомогу творцеві надає природа. Природа допомагає заповнити відсутність безпосереднього досвіду: вона краще за будь-які книги дає «справжні знання», і завдання письменника – проникнути в таємниці буття, саме тому описи природи займали значне місце у творах Ш. Бронте. Ще однією темою, яку піднімала письменниця у своїх творах, є жіноча свобода та рівноправ'я. Жінка у творчості Ш. Бронте – істота волелюбна, незалежна, рівна чоловікові за інтелектом і силою характеру. Особливе значення Ш. Бронте надає також моральному боку мистецтва. Вона бачила в мистецтві початок, що пом'якшує та облагороджує душу. Мета письменника – створити образи, які знайдуть відгук у людському серці. Розглянувши ці особливості, ми визначили способи вираження ідіюстилю Ш. Бронте безпосередньо у її творі. До лексичних засобів вираження ідіюстилю належать емотивно-оцінна лексика та вигуки, що слугують для позначення позитивних і негативних емоцій. До стилістичних прийомів належать метафора, образне порівняння та епітети, які використовуються для опису людей і природи. Стосовно особливостей синтаксису, то він вирізняється повторами та окличними реченнями, що привертає увагу читача до дрібниць. Останніми є графічні засоби: дефісація та капіталізація, які вживаються для підсилення емоційності.

**Ключові слова:** ідіюстіль, емотивно-оцінна лексика, вигук, метафора, епітет, образне порівняння, дефісація, капіталізація.

**Постановка проблеми.** У лінгвістиці панує думка про потребу вивчення ідіюстилю на матеріалі художніх творів письменника, оскільки він як представник певної культури відтворює в тексті мовний досвід свого етносу. Попри те, що митець використовує національну мову, для вираження власних думок і почуттів він привносить у мову певне суб'єктивне нашарування, ретельно добирає мовні одиниці, що залежать від його вподобань, скажімо, пропонує свої оригінальні синтаксичні конструкції, демонструє лексичні пріоритети, нестандартність стилю. Тож у художньому мовленні письменника реалізується його індивідуальність та особливість вираження думок.

Проблема індивідуального мовлення письменника – одна з основних у лінгвістичній художнього тексту, що зумовлює

**актуальність** дослідження. **Метою статті** є описання ідіюстилю Шарлотти Бронте та визначення його особливостей у романі «Джейн Ейр». Ця мета зумовлює вирішення таких **завдань**: вивчити поняття «ідіюстіль», визначити вираження ідіюстилю Шарлотти Бронте у романі «Джейн Ейр».

Матеріалом нашого дослідження слугував роман «Джейн Ейр» видатної англійської поетеси та романістки XIX ст. Шарлотти Бронте.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питанням ідіюстилю займалися такі відомі лінгвісти, як О.С. Ахманова, В.В. Виноградов, В.П. Григор'єв та інші вчені. На жаль, у роботах зарубіжних лінгвістів ідіюстіль не вивчається, так само як і немає окремого наукового напрямку для вивчення художнього стилю письменників.

О.С. Ахманова визначає ідіюстіль (індивідуальний стиль) як «систему змістових і формальних лінгвістичних характеристик, властивих творам певного автора, яка робить унікальним утілений в цих творах авторський спосіб мовного вираження» [1, с. 445]. Втім, деякі дослідники в поняття «ідіюстіль» також вкладають тематику, проблематику та особливості світу творів конкретного автора. Цей термін, як правило, використовується під час роботи з художніми текстами – як із прозою, так і з поезією. Ідіюстіль допомагає судити про інтелект особистості, але лише на обраних рівнях використання мови, наприклад лінгвокогнітивному та мотиваційному [6, с. 24].

Ідіюстіль володіє різномірною структурою і є посередником між текстом і його творцем. «Людський фактор» є головною перешкодою на шляху вивчення ідіюстилю, оскільки неможливо повністю абстрагуватися від конкретного тексту й узагальнення його особливостей. Крім того, ідіюстіль несе в собі вплив емпіричного і теоретичного розвитку будь-якої галузі знань. Ідіюстіль може нести в собі не тільки риси тієї чи іншої соціальної групи, до якої належить її володар, але й суто індивідуальний досвід [2].

**Виклад основного матеріалу.** Що стосується Шарлотти Бронте, то на її індивідуальний стиль вплинула ціла низка особистих факторів, її світосприйняття та внутрішній запал. Першим обов'язком письменника Ш. Бронте називає вірність правді й природі. Правда в її поданні повинна лежати в основі будь-якого твору мистецтва, а художник великий остільки, оскільки він уміє бути правдивим. Розуміння правди Ш. Бронте було схоже із філософами і теоретиками мистецтва її епохи, для яких «правда» та «істина» означали внутрішню сторону явищ.

На думку письменниці, крім уяви й досвіду, важливу допомогу творцеві надає природа. Вона писала, що природа допомагає заповнити відсутність безпосереднього досвіду: вона краще

за будь-які книги дає «справжні знання», і завдання письменника – проникнути в таємниці буття, саме тому описи природи займали значне місце у творах Ш. Бронте.

Ще однією темою, яку піднімала письменниця у своїх творах, є жіноча свобода і рівноправ'я, саме у її творчості виникає образ нової жінки на протигагу звичному буржуазно-вікторіанському ідеалу «лагідного янгола», чия роль в житті – бути тільки берегинею домашнього затишку. Жінка у творчості Ш. Бронте – істота долалюбна, незалежна, рівна чоловікові за інтелектом і силою характеру [5, с. 164].

Особливе значення Ш. Бронте надає моральному боку мистецтва. Вона бачила в мистецтві початок, що пом'якшує та облагороджує душу. Мета письменника – створити образи, які знайдуть відгук у людському серці. Але при цьому він повинен із симпатією ставитися до своїх героїв, Ш. Бронте не може прийняти сатиричної тенденції в літературі, вважаючи, що письменники-сатирики принижують людську особистість. Ідеалом Ш. Бронте є «оригінальне мистецтво», вільне від наслідування, і поет, наділений «природним талантом», повинен володіти високими моральними чеснотами.

Усі ці фактори дуже вплинули на написання творів письменниці. Роман «Джейн Ейр» має риси автобіографічного та соціально-психологічного роману, він розповідає про духовну еволюцію героїні, яка проходить через боротьбу з несправедливістю і пригніченням, через страждання і немислимі труднощі до щастя [5, с. 165].

Ідіостиль письменниці в досліджуваному нами творі виражений за допомогою різних лексичних засобів. Перш за все це – **вигуки**, які використовуються для вираження емоцій: *oh – oh, ah – ah, fie – тьху, wow – вау, ay – ой, yeah – так, ha – ха, oho – ого* та інші. Вони можуть інтенсифікувати прояв різних емоцій – як негативних, так і позитивних, визначення яких без контексту стає неможливим.

**Емотивно-оцінна лексика** також дуже часто використовується письменницею для вираження різних емоцій. Позитивні емоції – «жаль», «співчуття» тощо – виражаються за допомогою таких висловів, як *“it’s a pity”* – «на жаль», *“poor girl!”* – «бідна дівчина» та інших, наприклад: *“Poor child! – poor girl!”* – «Бідна дитина! – Бідна дівчина!», *“But Hannah, poor woman!”* – «Але Ханна, бідна жінка!», *“A pensionnaire, to whom I had rendered some little service, exclaimed one day as she sat beside me: “Mademoiselle, what a pity you are a Protestant!”* – «Пенсіонер, якому я надав невелику послугу, вигукнув одного дня, коли вона сиділа поруч зі мною: «Мадемуазель, як шкода, що ви протестант!» [7; 3].

Негативні емоції – «гнів», «зневага», «роздратованість», «обурення» тощо – репрезентовано лайливою лексикою: *“Damn!”* – «Чорт!», *“What the devil!”* – «Якого біса!», *“Fool!”* – «Дурень!», *“Stupid!”* – «Дурний!» та інші. Наприклад: *“What the devil is the matter?” he asked, eyeing me in a manner that I could ill endure, after this inhospitable treatment*. – «Якого біса!» – запитав він, дивлячись на мене у такій манері, яку я погано переношу, після такої негостинної поведінки». У цій репліці емоційний стан «злість» виражено різко негативною фразою *“What the devil!”* – «Якого біса!» та описом відчуття співрозмовника, якому цю репліку адресовано: *“... eyeing me in a manner that I could ill endure, after this inhospitable treatment”* –

*«... дивлячись на мене у такій манері, яку я погано переношу, після такої негостинної поведінки» [7; 3].*

До стилістичних прийомів, які формують ідіостиль Ш. Бронте, належать метафори, образні порівняння й епітети.

**Метафора**, з одного боку, інтерпретує річ через інші об'єкти, тобто сприяє роз'єднанню, віддзеркаленню одного значення через інше, з іншого – актуалізує значення самої речі: *“Poor thing!” she murmured, returning Caroline’s kiss: “Poor lonely lamb!”* – «Бідолашна!» – пробурмотіла вона, цілуючи Кароліну: *«Бідне самотнє ягнятко!»*. Емоція «співчуття» і «жально» стосовно людини виражається метафорами, які перетворюють людину на річ: *“poor thing – бідолашна»* і на безпорадну тварину: *“poor lonely lamb – бідне самотнє ягнятко»*. Використання метафор у пейзажному описі сприяють розкриттю внутрішнього стану людини: *“... and for the forest on the river banks, that showed only ranks of skeletons ...”* – «... вздовж берегів стояли рядами остови мертвих дерев...» [7; 3].

**Образне порівняння** супроводжується словами *“like”* – «як», *“as if”* – «немов», *“as”* – «як» і має в романі Ш. Бронте зоологічний, предметний і природний характер: *“Hold her arms, Miss Abbot: she’s like a mad cat”*. – «Тримайте її за руки, міс Аббот: вона схожа на божевільну кішку».

**Епітети** в образній формі характеризують ситуацію, дії та поведінку інших персонажів, надаючи їм оцінки в емоційній формі: *“You dirty, disagreeable girl! You have never cleaned your nails this morning!”* – «Ти брудна, неприємна дівчина! Сьогодні вранці ти не чистила нігті!» – епітети *“dirty”* – «брудна», *“disagreeable”* – «неприємна» виражають огиду. Епітети також можуть виражати позитивні емоції, наприклад радість: *“I experienced a happy feeling – a glad emotion which went warm to my heart, and ran lively through all my veins”*. – «Я відчула приємне відчуття – радісну емоцію, яка зігріла моє серце і жваво пробігла через всі вени» [7; 3].

Стосовно особливостей синтаксису, то Ш. Бронте дуже часто використовує **повтори**: *“Wake! wake!” I cried*. – «Прокинься! Прокинься!» – Я закричала» та **окличні речення**: *“What! all of them?”* – «Що! усі?» [7; 3].

До визначальних особливостей творів письменниці належить також використання графічних засобів, а саме капіталізації та дефісації. **Капіталізація** – це написання слів великими літерами з метою привертання уваги читача, посилення його враження від ступеня емоційної напруги художніх персонажів: *“How dare I, Mrs. Reed? How dare I? Because it is the TRUTH”*. – «Як я смію, місіс Рід? Як я смію? Тому що це ПРАВДА» [7; 3].

**Дефісація** – це поділ слова на частини та його написання через дефіс із метою привертання уваги до явища, позначеного цим словом, що значно підвищує емотивність та експресивність висловлювання, наприклад дефісація слів *“ex-act-ly”* – «точно» і *“pre-cise-ly”* – «виз-на-че-но» репрезентує коливання художнього персонажа та його невпевненість у своїх словах [4].

**Висновки.** Отже, ідіостиль Шарлоти Бронте виражений різноманітними лексичними, стилістичними, синтаксичними та графічними засобами мови. Письменниця використовує їх, покладаючись на свої емоції та світосприйняття. **Перспективами** дослідження є більш детальне вивчення ідіостилу Шарлоти Бронте, а також розгляд особливостей його перекладу.

*Література:*

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва: «Сов. энциклопедия», 1969. 571 с.
2. Болотнова Н.С. Изучение идиостиля в современной коммуникативной стилистике художественного текста. Москва: МГУ, 2004. URL: <https://www.philol.msu.ru/~rlc2004/ru/participants/psearch.php?pid=24087>.
3. Бронте Ш. Джен Эйр. / Пер. з англ. П. Соколовського. Харків: «Фоліо», 2008. 538 с.
4. Волкова М.Ю. Особливості лінгвостилістичного аналізу художніх творів. URL: <http://sevntu.com.ua/jspsui/bitstream/123456789/2196/1/102-02.pdf>.
5. Демидова О.Р. О стилистических особенностях первого русского перевода романа Ш. Бронте «Джейн Эйр». *Анализ стилей зарубежной художественной и научной литературы*. Л.: ЛГУ, 1989. Вып. 6. С. 163–169.
6. Наумов В.В. Лингвистическая идентификация личности. Москва: «КомКнига», 2006. 240 с.
7. Bronte Ch. Jane Eyre. London: Everyman's library, 1991. 284 p.

**Козориз И. С., Никитенко Е. В. Идиостиль Шарлотты Бронте на примере романа «Джейн Эйр»**

**Аннотация.** В статье рассматривается индивидуальный стиль английской писательницы и романистки XIX в. Шарлотты Бронте на примере ее известного романа «Джейн Эйр». Идиостиль (индивидуальный стиль) – это система содержательных и формальных лингвистических характеристик, присущих произведениям определенного автора, которая делает уникальным воплощенный в этих произведениях авторский способ языкового выражения. Специфический идиостиль Шарлотты Бронте сформировался благодаря ее личностным качествам и особому мировоззрению. По мнению писательницы, кроме воображения и опыта, важную помощь создателю предоставляет природа. Природа помогает восполнить отсутствие непосредственного опыта: она лучше любой книги дает «настоящие знания», и задача писателя – проникнуть в тайны бытия, поэтому описания природы занимали значительное место в произведениях Ш. Бронте. Еще одной темой, которую, поднимала писательница в своих произведениях, является женская свобода и равноправие. Женщина в творчестве Ш. Бронте – существо свободолюбивое, независимое, равное мужчине по интеллекту и силе характера. Особое значение Ш. Бронте предоставляет также нравственной стороне искусства. Она видела в искусстве начало, которое смягчает и облагораживает душу. Цель писателя – создать образы, которые найдут отклик в человеческом сердце. Рассмотрев эти особенности, мы определили способы выражения идиостиля Ш. Бронте непосредственно в ее произведении. К лексическим средствам выражения идиостиля относятся эмотивно-оценочная

лексика и междометие, которые служат для обозначения положительных и отрицательных эмоций. К стилистическим приемам принадлежат метафора, образное сравнение и эпитеты, которые используются для описания людей и природы. Относительно особенностей синтаксиса, то он отличается повторами и восклицательными предложениями, которые привлекает внимание читателя к мелочам. Последними являются графические средства: дефисация и капитализация, которые используются для усиления эмоциональности.

**Ключевые слова:** идиостиль, эмотивно-оценочная лексика, междометие, метафора, эпитет, образное сравнение, дефисация, капитализация.

**Kosoriz I., Nikitenko O. Charlotte Bronte's idiostyle on example of novel "Jane Eyre"**

**Summary.** This research examines the individual style of the English writer and novelist of the nineteenth century Charlotte Bronte on the example of her famous novel "Jane Eyre". The idiostyle (individual style) is a system of meaningful and formal linguistic characteristics inherent in the works of a certain author, which makes the author's way of expression that are unique in these works. The specific idiostyle of Charlotte Bronte was formed due to her personal qualities and special world outlook. According to the writer, in addition to imagination and experience, the nature attaches great importance to the creator. Nature helps fill the lack of direct experience: it is better than any book gives "true knowledge" and the writer's task – to penetrate the mysteries of being, that is why the descriptions of nature occupy a significant place in the works of Ch. Bronte. Another topic raised by the writer in his writings is women's freedom and equality. Woman in the work of Ch. Bronte is a freedom-loving, independent, equal to her intelligence and power of character. Ch. Bronte also attaches particular importance to the moral side of art. She saw in art a beginning that softens and ennobles the soul. The purpose of the writer is to create images that will find a response in the human heart. Having considered these features, we have identified ways of expressing idiostyle Ch. Bronte directly in her work. To the lexical means of expression idiostyle include emotionally evaluative vocabulary and exclamations that serve to denote positive and negative emotions. Stylistic techniques include metaphors, figurative comparisons and epithets that are used to describe people and nature. Regarding the features of the syntax, it is characterized by repetitions and occasional sentences that attract the reader's attention to trivialities. The latter are graphic tools: hyphenation and capitalization, which are used to enhance emotionality.

**Key words:** idiostyle, emotionally evaluative vocabulary, exclamation, metaphor, epithet, figurative comparison, hyphenation, capitalization.